

Factsheet Rijksinspecties en de Inspectieraad

Foto: Michel van Looyenstein

Inspecties als publieke toezichthouders

Als publieke toezichthouders zien rijksinspecties toe op de naleving en uitvoering van wetten en andere regels door bedrijven, instellingen, burgers én de overheid zelf. Ons toezichtsveld is breed: van diverse vormen van veiligheid, bijvoorbeeld van voedsel, verkeer en digitale ontwikkelingen, tot gezondheidszorg, goed onderwijs, de kwaliteit van de leefomgeving en het integer en betrouwbaar handelen van de overheid in relatie tot burgers en bedrijven. We stimuleren de naleving van regels door voorlichting en ondersteuning te geven waar dat kan, en treden desnoods handhavend op bijvoorbeeld met boetes. En we kijken of wetten en regels in de praktijk uitwerken zoals bedoeld. Onze inspecteurs staan dagelijks midden in de samenleving. Zo fungeren inspecties als oren en ogen van en voor de samenleving. Die informatie gebruiken we onder meer om het toezicht te richten op de grootste risico's.

Mochten we zien dat mensen of bedrijven door deze regels in de knel komen of dat er perverse prikkels zijn om wet- en regelgeving niet na te leven, dan geven we hierover steeds nadrukkelijker signalen af aan bewindspersonen, beleidsmakers, politiek en samenleving. Op basis daarvan kunnen beleid en regelgeving eventueel worden aangepast of de uitvoering worden verbeterd. Tegelijkertijd kan het parlement onze signalen gebruiken in de uitoefening van zijn controlerende en medewetgevende taken.

Zo willen we als toezichthouders bijdragen aan goed bestuur, aan het functioneren van de overheid en aan het herstel van vertrouwen van burgers en bedrijven in de overheid.

Inspectieraad en rijkstoezichtbeleid

In de [Inspectieraad](#) hebben de 11 rijksinspecties en twee aanvullende organisaties zich verenigd om samen hun toezicht verder te verbeteren en te innoveren. We werken samen op overkoepelende thema's zoals Digitalisering en Innovatie van toezicht, we doen aan gezamenlijk leren en ontwikkelen in de Academie voor Toezicht en aan kennisdeling (zoals met het jaarlijkse Toezichtfestival) en kennisontwikkeling (bijvoorbeeld via de Wetenschapsagenda Toezicht). Daarbij trekken we op met de markttoezichthouders en lokale toezichthouders, publieke dienstverleners en uitvoeringsorganisaties. In het [Meerjarenperspectief 2025-2029](#) van de Inspectieraad staan de gezamenlijke ambities beschreven.

Rijksinspecties zijn onderdeel van een departement en vallen onder de ministeriële verantwoordelijkheid. Tegelijkertijd zijn ze onafhankelijk in de uitoefening van hun toezicht. Zij moeten immers hun taak als onpartijdige handhaver van wet- en regelgeving goed kunnen uitoefenen en eventuele kritische signalen ongehinderd kunnen afgeven.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is de coördinerende bewindspersoon van het rijksbrede toezichtbeleid. Periodiek bespreekt de vaste Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken de organisatie van de rijksdienst met het kabinet, waaronder het functioneren van en de kaders voor het inspectietoezicht. De algemene uitgangspunten voor het rijkstoezichtbeleid staan in de [Kaderstellende visie op toezicht](#) uit 2005. In 2015 is het uitgangspunt van onafhankelijkheid van rijksinspecties nader uitgewerkt in de [Regeling vaststelling Aanwijzingen inzake de rijksinspecties](#). De Inspectieraad brengt als samenwerkingsverband regelmatig adviezen uit over het algemene beleid voor het inspectietoezicht.

Actuele beleidsontwikkeling:

Wet op de rijksinspecties

In de afgelopen kabinetperiodes is overheidstoezicht, met name de onafhankelijkheid van rijksinspecties, prominent op de politieke agenda terecht gekomen. Op verschillende momenten heeft de Tweede Kamer benadrukt dat bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de rijksinspecties in onafhankelijkheid tot stand komen en ongefilterd het parlement bereiken. Dat bleek bijvoorbeeld bij de behandeling van het enquêterapport 'Groningers boven gas' en bij de oprichting van de Inspectie belastingen, toeslagen en douane (IBTD) naar aanleiding van de kinderopvangtoeslagaffaire.

De Tweede Kamer heeft de regering eerder bij motie opgeroepen om de onafhankelijkheid van toezichthouders beter en wettelijk te borgen. Kort daarna heeft het Kamerlid Omtzigt een [Initiatiefnota](#) met voorstellen ter versterking van de onafhankelijkheid van rijksinspecties bij de Tweede Kamer ingediend. Opeenvolgende kabinetten hebben een wetsvoorstel aangekondigd in hun regeerprogramma.

De Inspectieraad heeft een aantal adviezen uitgebracht over de inhoud en strekking van de wet ([derde](#) en [vierde](#) brief aan de

minister van BZK). Deze adviezen onderstrepen het cruciale belang van een wettelijke borging van de onafhankelijkheid van rijksinspecties en bevatten voorstellen hoe dat op te nemen in een Kaderwet.

Deze adviezen heeft de Commissie voor Binnenlandse Zaken betrokken bij het overleg over de zienswijze van het kabinet over de hoofdlijnen van een Kaderwet op de rijksinspecties. Begin 2025 heeft het kabinet hiervoor een wetsvoorstel in internetconsultatie gebracht, waarop de Inspectieraad heeft [gereageerd](#). Onze conclusie: het wetsvoorstel biedt in deze vorm nog onvoldoende waarborgen voor het onafhankelijk kunnen functioneren van rijksinspecties, aanpassingen zijn nodig. Hiervoor hebben wij concrete voorstellen gedaan.

Feiten en cijfers

11 Rijksinspecties

- Inspectie belastingen, toeslagen en douane IBTD
- Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd IGJ
- Inspectie Leefomgeving en Transport ILT
- Inspectie van het Onderwijs IvHO
- Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed IOE
- Nederlandse Arbeidsinspectie NLA
- Inspectie Veiligheid Defensie IVD
- Inspectie Justitie en Veiligheid IJV
- Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit NVWA
- Rijksinspectie Digitale Infrastructuur RDI
- Staatstoezicht op de Mijnen SodM

Geassocieerde leden van de Inspectieraad

- Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming ANVS
- Nederlandse Emissieautoriteit NEa

Gegevens rijksinspecties

- ongeveer 8.700 medewerkers
- budget circa € 1,5 miljard

Communicatie met de Tweede Kamer

Het Reglement van Orde van de Tweede Kamer biedt sinds 2022 de [mogelijkheid](#) voor 50 Kamerleden om een inspecteur-generaal uit te nodigen voor een rondetafelgesprek, hoorzitting of technische briefing.

Desgevraagd kan de Inspectieraad informatie verstrekken aan de Tweede Kamer en deze toelichten in een gesprek. De individuele rijksinspecties kunnen de resultaten van hun inspectietoezicht toelichten aan de betreffende vakcommissies van de Kamer en nemen vaak deel aan rondetafelgesprekken.

Contact met de Inspectieraad

Over gezamenlijke vraagstukken rondom het rijksinspectietoezicht kunt u contact opnemen met de voorzitter van de Inspectieraad, [Alida Oppers](#) (Inspecteur-Generaal van het Onderwijs) of met de algemeen secretaris [Yvonne Verzijden](#) (directeur Bureau Inspectieraad).